

ที่ นร ๐๕๐๔/๔๕๕๕

สำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๖ ตุลาคม ๒๕๒๖

เรื่อง ข้อยกเว้นและการขอทำความตกลงตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖
เรียน ปลัดกระทรวงกลาโหม

อ้างถึง หนังสือกระทรวงกลาโหม ค่วนมาก ที่ กท ๐๒๐๑/๑๖๔๑๗ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๒๖

ตามหนังสือที่อ้างถึง กระทรวงกลาโหมได้หารือเพื่อทำความเข้าใจคำบางคำในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ รวม ๒ ประการ และขอทำความตกลงเกี่ยวกับบันทึกและหนังสือภายในเฉพาะที่อยู่ในกระทรวงกลาโหม รวม ๔ ประการ ดังความละเอียดแจ้งอยู่แล้ว นั้น

สำนักนายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้วขอเรียนดังนี้

๑. ความเห็นเกี่ยวกับข้อยกเว้น

๑.๑ ตามข้อหารือของกระทรวงกลาโหมในข้อ ๑.๑ ซึ่งหารือคำว่า “กรม” จะหมายความว่า รวมถึง สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ใช่หรือไม่ นั้น จะต้องพิจารณาจาก ภาคผนวก ๓ ข้อ ๑ ซึ่งเป็นหลักการทั่วไป กำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการระดับกรมขึ้นไปหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้ลงชื่อในหนังสือทุกกรณี และข้อยกเว้นในภาคผนวก ๓ ข้อ ๒ ซึ่งกำหนดว่า หัวหน้าส่วนราชการระดับกรมขึ้นไปหรือผู้ว่าราชการจังหวัด จะกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดลงชื่อในหนังสือได้เฉพาะหนังสือที่อยู่ในหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น หรือของส่วนราชการซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น และหนังสือดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์กับส่วนราชการระดับกรมหรือจังหวัด ซึ่งน่าจะหมายความว่าส่วนราชการระดับกรมหรือจังหวัดดังกล่าวจะต้องมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน/และเนื่องจากตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม ได้กำหนดให้กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ มีฐานะเป็นนิติบุคคลเช่นเดียวกับกรมของราชการฝ่ายพลเรือนโดยทั่วไป ดังนั้น จึงน่าจะถือว่า กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ เป็นส่วนราชการระดับกรมตามภาคผนวก ๓ ข้อ ๑ เนื่องจากประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๕ ข้อ ๑๕ ได้กำหนดไว้ว่าให้สำนักงานปลัดกระทรวงมีฐานะเป็นกรม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมจึงถือเป็นกรมตามความหมายในระเบียบฯ ส่วนสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี เนื่องจากมิได้มีกฎหมายฉบับใดกำหนดให้มีฐานะอย่างไร แต่โดยที่ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๕ ข้อ ๑๕ และข้อ ๒๕ กำหนดให้ สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรีเป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงหรือทบวง และข้อ ๒๕ กำหนดอำนาจหน้าที่โดยแนชัดเกี่ยวกับราชการทางการเมือง ดังนั้นสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรีจึงออกหนังสือในส่วนที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ได้เอง

๑.๒ ตามข้อหารือของกระทรวงกลาโหมในข้อ ๑.๒ ซึ่งหาหรือว่าหน่วยงานในสังกัดสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ติดต่อกันในการปฏิบัติราชการให้ใช้ “บันทึก” ตามระเบียบ ข้อ ๒๖ เป็นการถูกต้องหรือไม่นั้น เนื่องจาก “บันทึก” ตามระเบียบข้อ ๒๖ อาจแยกได้เป็น ๓ ลักษณะ คือ ข้อความที่ผู้ได้บังคับบัญชาเสนอต่อผู้บังคับบัญชา หรือผู้บังคับบัญชาสั่งการแก่ผู้ได้บังคับบัญชา หรือข้อความที่เจ้าหน้าที่ติดต่อกันในการปฏิบัติราชการ ซึ่งเป็นการติดต่อราชการอย่างไม่เป็นแบบพิธีภายในหน่วยงาน ดังนั้น การติดต่อกันภายในหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ โดยใช้บันทึกตามข้อ ๒๖ จึงเป็นการถูกต้อง

๒. ความเห็นเกี่ยวกับการขอทำความตกลง

๒.๑ ตามข้อ ๒.๑ ซึ่งกระทรวงกลาโหมขอใช้กระดาดตราครุฑเพิ่มขึ้นอีกแบบหนึ่งนั้น เนื่องจากตามระเบียบข้อ ๑๒ กำหนดว่า หนังสือภายในให้ใช้กระดาดบันทึกข้อความเท่านั้น ดังนั้น โดยหลักการหนังสือภายในจะใช้กระดาดอย่างอื่นไม่ได้ นอกจากกระดาดบันทึกข้อความ และโดยที่ตามระเบียบ ข้อ ๑๑ กำหนดว่า “หนังสือภายนอก คือ หนังสือติดต่อราชการที่เป็นแบบพิธีโดยใช้กระดาดตราครุฑ เป็นหนังสือติดต่อระหว่างส่วนราชการ หรือส่วนราชการมีถึงหน่วยงานอื่นใด ซึ่งมีใช้ส่วนราชการ หรือมีถึงบุคคลภายนอก” ซึ่งถือได้ว่าหนังสือภายนอกเป็นหนังสือที่มีลักษณะเป็นแบบพิธี ใช้ในการติดต่อราชการระหว่างส่วนราชการ ไม่ว่าจะอยู่ในสังกัดกระทรวงทบวงกรมหรือจังหวัดเดียวกันหรือไม่ และระหว่างส่วนราชการกับหน่วยงานอื่นใดซึ่งมิใช่ส่วนราชการ รวมตลอดถึงการติดต่อกับบุคคลภายนอกด้วย หนังสือภายนอกจึงเป็นหนังสือที่ใช้ในการติดต่อราชการได้ทุกกรณี ดังนั้น ในกรณีที่ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงกลาโหมประสงค์จะติดต่อราชการกับส่วนราชการในสังกัดกระทรวงกลาโหมด้วยกันอย่างเป็นแบบพิธี ก็สามารถใช้กระดาดตราครุฑได้อยู่แล้ว โดยทำเป็นหนังสือภายนอกและมีหัวข้อตามระเบียบข้อ ๑๑

อย่างไรก็ดี เนื่องจากการติดต่อราชการภายในกระทรวงสามารถใช้บันทึกเป็นหนังสือติดต่อได้อีกประเภทหนึ่ง ซึ่งได้อนุญาตให้ใช้กระดาดอื่นนอกจากกระดาดบันทึกข้อความได้ในกรณีไม่ปกติ ดังนั้น หากกระทรวงกลาโหมมีความจำเป็นที่จะต้องใช้กระดาดตราครุฑสำหรับการบันทึกตามระเบียบข้อ ๒๖ เฉพาะกรณีที่มีความสำคัญและเป็นพิธีการตามที่ขอตกลงไปก็สามารถทำได้ และหนังสือที่ใช้ในการติดต่อดังกล่าวถือว่าเป็นบันทึกตามข้อ ๒๖ มิใช่เป็นหนังสือภายในตามข้อ ๑๒

๒.๒ ตามข้อ ๒.๒ เกี่ยวกับการขอใช้คำย่อต่าง ๆ ตามระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการใช้คำย่อฯ นั้น เนื่องจากการจัดส่วนราชการและการติดต่อราชการภายในกระทรวงกลาโหมมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากกระทรวงทบวงกรมโดยทั่วไป และมีแบบธรรมเนียมปฏิบัติกันมาอยู่แล้ว จึงอนุญาตให้ถือปฏิบัติได้ตามที่ขอตกลงไป

๒.๓ ตามข้อ ๒.๓ เกี่ยวกับการขอใช้คำขึ้นต้น สรรพนาม และคำลงท้ายในหนังสือภายใน โดยจะขอใช้ตามที่กำหนดในระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยหนังสือราชการ พ.ศ. ๒๕๐๙ นั้น

สำนักนายกรัฐมนตรีขอเรียนว่า หลักการที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ เพื่อแยกหนังสือภายนอกกับหนังสือภายในออกจากกันให้ชัดเจน โดยเน้นความแตกต่างกันในเรื่องความเป็นแบบพิธีและขอบเขตของการใช้กับได้กำหนดหัวข้อสำหรับหนังสือภายในให้ชัดเจน ด้วยเหตุผลดังกล่าว การใช้คำขึ้นต้นและสรรพนาม จึงควรเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบฯ

อย่างไรก็ตามในกรณีที่กระทรวงกลาโหมประสงค์จะใช้คำขึ้นต้นและสรรพนามเป็น
 อย่างอื่นในกรณีที่ใช้กระดาษบันทึกรับข้อความ ก็สามารถทำได้โดยถือว่าหนังสือที่ทำขึ้นนั้นเป็น “บันทึก”
 ตามข้อ ๒๖ กล่าวคือ ถ้าเป็นหนังสือถึงบุคคลธรรมดา จะต้องใช้ตามที่กำหนดในภาคผนวก ๒ คือใช้คำว่า
 “เรียน” หรือ “กราบเรียน” ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับว่าจะเป็นหนังสือถึงผู้ใด เว้นแต่ในกรณีจำเป็นจะต้องมีถึงหน่วยงาน
 จึงอาจใช้คำขึ้นต้นเป็นอย่างอื่นได้ตามความเหมาะสม เช่น ใช้ว่า ถึง หน่วยงาน ก. หรือ ส่ง หน่วยงาน ข.
 หรือ เสนอ หน่วยงาน ค. เป็นต้น

อนึ่ง สำนักนายกรัฐมนตรีขอเรียนเป็นข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้คำลงท้ายตามที่กระทรวง
 กลาโหมกำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยหนังสือราชการ พ.ศ. ๒๕๐๙ นั้น เนื่องจากตาม
 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ ไม่มีการใช้คำลงท้ายในหนังสือภายใน
 (ตามข้อ ๑๒) และบันทึก (ตามข้อ ๒๖) ดังนั้น การที่กระทรวงกลาโหมจะกำหนดให้เขียนว่า “ควรมิควร
 แล้วแต่จะกระณม” จึงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของข้อความ มิใช่เป็นคำลงท้าย การกำหนดให้เขียนข้อความดังกล่าว
 จึงอยู่ในดุลพินิจของกระทรวงกลาโหมที่จะทำได้

๒.๔ ตามข้อ ๒.๔ ซึ่งขอใช้ อ้างถึง (ถ้ามี) และสิ่งที่ส่งมาด้วย (ถ้ามี) สำหรับกระดาษ
 บันทึกรับข้อความนั้น สำนักนายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้รูปแบบของหนังสือมีมาตรฐานที่แน่นอน
 จึงไม่เห็นควรให้มีหัวข้อดังกล่าวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะถ้าเป็นการจัดทำหนังสือภายในหรือบันทึก ผู้จัดทำสามารถ
 ระบุถึงหนังสือที่อ้างถึงหรือสิ่งที่ส่งมาด้วยไว้ในข้อความของหนังสือได้อยู่แล้ว ซึ่งมีได้ยุ่งยากในการจัดทำ
 แต่ประการใด

ทั้งนี้สำนักนายกรัฐมนตรีได้นำเรื่องนี้เข้าปรึกษาในที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุง
 และพัฒนาระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ.

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) วันชัย สิริรัตน์
 (นายวันชัย สิริรัตน์)

รองปลัดสำนักฯ ปฏิบัติราชการแทน
 ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

กองแผนงานและวิชาการ

โทร. ๒๘๑๔๐๐๕, ๒๘๒๕๓๒๒

ควมมาก

ที่ กท ๐๒๐๑/๑๖๔๑๑

กระทรวงกลาโหม,

ถนนสนามไชย กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๑๕ สิงหาคม ๒๕๒๖

เรื่อง ขอรื้อปัญหาการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ และ
ขอทำความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสารบรรณที่นอกเหนือไปจากที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบสำนัก
นายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖

เรียน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร ๐๒๐๑/ว ๖๔ ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๒๖

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการใช้คำย่อ พ.ศ. ๒๕๔๑ และ
สำเนาระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยหนังสือราชการ พ.ศ. ๒๕๐๗

ตามหนังสือที่อ้างถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติใช้
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ ซึ่งในข้อ ๔ แห่งระเบียนดังกล่าวกำหนด
ไว้ในวรรคสองว่า “ส่วนราชการใดมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติงานสารบรรณนอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้
ในระเบียบ ให้ขอทำความเข้าใจกับผู้รักษาการตามระเบียบ” นั้น

เนื่องจากกระทรวงกลาโหมเป็นส่วนราชการที่มีการจัดองค์การ การบังคับบัญชาและการ
ปฏิบัติงานแตกต่างจากกระทรวงอื่น ๆ ประกอบกับกระทรวงกลาโหมได้กำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติต่าง ๆ
เกี่ยวกับงานสารบรรณเพิ่มเติมไว้ให้ส่วนราชการในสังกัดถือปฏิบัติให้สอดคล้องกับลักษณะงาน เมื่อมีการประกาศ
ใช้ระเบียบฉบับใหม่ ซึ่งได้ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างออกไปจากเดิมทำให้มีปัญหาบางประการใน
การปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ ดังกล่าว จึงใคร่ขอรื้อ
และขอทำความเข้าใจดังต่อไปนี้

๑. ขอรื้อเพื่อทำความเข้าใจคำบางคำในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ
พ.ศ. ๒๕๒๖ ดังนี้

๑.๑ คำว่า “กรม” หมายถึงส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวง ทบวง และเป็นนิติบุคคล
หรือส่วนราชการที่เทียบเท่า ซึ่งในกระทรวงกลาโหมได้แก่ สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี สำนักงานปลัด
กระทรวงกลาโหม กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ ใช่หรือไม่

๑.๒ หาก “กรม” หมายถึงส่วนราชการตาม ๑.๑ แล้ว หน่วยงานระดับต่ำกว่าส่วน
ราชการระดับกรมในกระทรวงกลาโหม ก็คือหน่วยงานที่อยู่ในสังกัด สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี สำนักงาน
ปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ ซึ่งข้อความที่
ติดต่อกันในการปฏิบัติราชการคงเป็น “บันทึก” ดังกล่าวในข้อ ๒๖ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย
งานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นการถูกต้องหรือไม่

๒. ขอทำความตกลงเกี่ยวกับบันทึกและหนังสือภายในเฉพาะที่อยู่กระทรวงกลาโหม
ดังนี้

๒.๑ นอกจากกระดาศบันทึกข้อความแล้ว กระทรวงกลาโหมขอใช้กระดาศตราครุฑ
เป็นหนังสือราชการภายในเพิ่มขึ้นอีกแบบหนึ่ง โดยจะใช้เฉพาะกรณีที่มีความสำคัญ และเป็นพิธีการ เช่น
หนังสือที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสั่งการแก่ส่วนราชการขึ้นตรง และสามเหล่าทัพ เป็นต้น

๒.๒ ขอใช้ เดือน ตัวเลขของปีพุทธศักราช ชื่อส่วนราชการ ยศ ตำแหน่ง และอื่น ๆ
เป็นคำย่อ ตามระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการใช้คำย่อ เช่น ๑ ส.ค. ๒๖ หรือ พล.อ.
ผบ. ทบ. (พลเอก.....ผู้บัญชาการทหารบก) เป็นต้น

๒.๓ คำขึ้นต้น สรรพนาม และคำลงท้าย ขอใช้ตามระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วย
หนังสือราชการ

๒.๔ ขอใช้อ้างถึง (ถ้ามี) และสิ่งที่ส่งมาด้วย (ถ้ามี) สำหรับกระดาศบันทึกข้อความ
ทั้งนี้จะใช้กรณีจำเป็นเพื่อให้ข้อความในหนังสือกระชับรัดกุมยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อกรุณาพิจารณาเรื่องที่ขอหารือและให้ความตกลงดังกล่าวด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) พลเอก ทวนทอง สุวรรณทัต

(ทวนทอง สุวรรณทัต)

ปลัดกระทรวงกลาโหม

กรมเสมียนตรา

กองระเบียบการ โทร. ๒๒๑๕๘๘๑